

Nr 174.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1918 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för en statens kraftstation vid Motala samt för förberedande åtgärder för Vänerns reglering. (4:e avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i innevarande års statsverksproposition under titel »utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet», punkt 77, föreslagit riksdagen att i avbidan å den proposition i ämnet, som kunde komma att avlätas, för påbörjandet av arbeten med ytterligare utbyggnad av staten tillhörig vattenkraft och utförande av sjöregleringar för år 1919 beräkna, att utgå av lånemedel, ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 12 april 1918 avlåten proposition, nr 305, vilken remitterats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels att för påbörjande av arbetena med en statens kraftstation vid Motala för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor; dels ock att för utförande av förberedande åtgärder för Vänerns reglering för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor; båda anslagen att utgå av lånemedel.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Genom riksdagens år 1917, i enlighet med Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag, fattade beslut om inköp för statens räkning av vissa fastigheter vid Motalaström m. m. i ändamål att på en hand hos kronan samla all vattenrätt i berörda vattendrag mellan Vättern och Boren och därjämte bereda möjlighet för en blivande reglering av vattenavrinningen i strömmen i sin helhet, torde få anses vara fastslaget, att den i vattendraget samlade kraften bör av staten tillgodogöras genom anläggande av en kraftstation.

Den nu föreslagna första utbyggnaden av kraftstationen vid Motala är avsedd att omfatta två maskinaggregat, vilka med tillgodogörande av den nuvarande vattenavrinningen mellan Vättern och Boren beräknats vardera kunna avgiva omkring 3,500 kilowatt. Efter en reglering av Vättern samt insättande vid en andra och en tredje utbyggnad av stationen av ytterligare fem aggregat skulle den totala effekten bliva 28,000 kilowatt.

Den första utbyggnaden beräknas med nu rådande pris draga en kostnad av 5,875,000 kronor. Denna kostnad är visserligen jämförelsevis hög, men det är att märka, att stationen vid första utbyggnaden skulle utföras med grundmurar och dammbyggnad för samtliga sju aggregat, så att vid senare utbyggnader tämligen obetydliga byggnadsarbeten behöva utföras. Medan den första utbyggnaden icke kan bliva räntabel, kan därför, i den mån nya aggregat installeras, fullgod ränta å det nedlagda kapitalet beräknas.

För att snarast möjligt påbörja första utbyggnaden av kraftstationen ifråga talar den alltså oförminskade efterfrågan på kraftleveranser från Älvkarleby kraftverk, vilken icke kan tillfredsställas utan tillskott från en ny kraftkälla inom den allra närmaste framtiden. Detta krafttillskott kan lämpligast erhållas från kraftstationen vid Motala. Framhållas må härvid särskilt, att den kraftleverans av 3,333 kilowatt, som staten har att lämna till Motala ströms kraftaktiebolag såsom köpeskilling för de av bolaget inköpta fallandelarna mellan Vättern och Boren och som skall taga sin början senast den 1 november 1919, skall, innan kraftverket vid Motala blir färdigt, tillhandahållas av Älvkarlebynätet, vilket på grund av det stora ledningsavståndet ej kan ske utan avsevärda överföringsförluster.

Med hänsyn till nu berörda förhållanden samt övriga fördelar, som skulle stå att vinna genom kraftstationsanläggningen, får utskottet tillstyrka, att medel för påbörjande av första utbyggnaden beviljas i enlighet med Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. I anslutning till vad departementschefen i ärendet uttalat vill utskottet emellertid framhålla, att åtgärder för anskaffande av maskinella anordningar för den blivande kraftstationen under nuvarande prislägen icke böra vidtagas.

Vad därefter angår frågan om vidtagande av förberedande åtgärder för Vänerns reglering ger utredningen i ärendet vid handen, att genom en dylik reglering vattenkraften i Göta Älv skulle kunna betydligt ökas och de därstädes befintliga fallen bättre utnyttjas. Innan arbetena på denna reglering kunna påbörjas, erfordras emellertid vidlyftiga förberedande undersökningar, som av vattenfallsstyrelsen beräknats betinga en kostnad av 400,000 kronor.

Då inom en ej alltför avlägsen framtid all den kraft, som kan erhållas ur Göta Älv före Vänerns reglering, torde hava tagits i anspråk för den hastigt växande industrien och andra avnämare i västra Sverige, torde medel till förenämnda undersöknings- och utredningsarbeten redan nu böra anvisas. Utskottet har därför intet att erinra mot det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet, 300,000 kronor, än att, då arbetena i fråga delvis redan igångsatts samt äro avsedda att under den närmaste tiden bedrivas i vidgad omfattning, 100,000 kronor torde — såsom vattenfallsstyrelsen föreslagit — böra anvisas å tilläggsstat för år 1918 samt 200,000 kronor böra uppföras å 1919 års riksstat.

I enlighet med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må under titel »utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet», anvisa

1:o) för påbörjande av arbetena med en statens kraftstation vid Motala för år 1919 ett reservationsanslag av 700,000 kronor;

2:o) för utförande av förberedande åtgärder för Vänerns reglering

a) å tilläggsstat för år 1918 ett reservationsanslag av 100,000 kronor samt

b) å 1919 års riksstat ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av ifrågavarande anslagsmedel kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva yttrande.

Stockholm den 28 maj 1918.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, O. M. Strömberg, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, H. F. Lamm, O. Bergqvist, C. G. Ekman, H. G. W. Wrangel, A. C. Lindblad, J. L. Widell, A. Pers* och *A. R. Rooth* samt

från andra kammaren: herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *H. Andersson* i Skivarp, *J. Olofsson* i Digernäs, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Anderson* i Råstock, *C. Persson* i Stallerhult, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén, G. Odqvist, S. Bengtsson* i Norup, *J. A. Ingvarson* och *A. J. Andersson* i Gävle.
